

והתנגד להגדלת המספר משישה לעשרה חברים. אשר לעלבון שייגרם לחברים שלא ייבחרו, אחד החברים סבר שאולי מוטב שהממשלה תרכיב את האקדמיה בעזרת ועד הלשון, האוניברסיטה ומוסדות תרבות אחרים. טורטשינר שלל את ההצעה משום שהיא סותרת את החלטת שני הוועדים, אשר לפיה היזמה וההשפעה חייבות להיות בידי ועד הלשון, מאחר שהאקדמיה תהיה היורשת של זכויותיו ושל חובותיו כאחד. שאלה נוספת שהתחבטו בה המשתתפים הייתה באשר למעמדם ולתוארם של חברי ועד הלשון שלא ייבחרו לאקדמיה. המשורר דוד שמעוני צידד בהענקת התואר "חבר מתכתב" כהערכה לעבודתם בוועד הלשון. קלוזנר וקאסוטו, אנשי האוניברסיטה, שביקשו לשמור על מעמד האקדמיה וכבודה, תבעו לבחור רק בבכירי החוקרים והסופרים. לדעתם, חברי ועד הלשון שלא ייבחרו לאקדמיה יאלצו להסתפק בחברות בוועדות האקדמיה. טורטשינר, שלא כעמיתיו הפרופסורים, נקט גישה מתונה יותר ונטה שלא לאמץ קנה מידה אירופי בהגדרת תכונותיהם של המועמדים. לדבריו, גם מי שלא רכשו השכלה במוסדות אוניברסיטאיים הם מלומדים וסופרים חשובים, ודומים להם באומות העולם מצאו את מקומם באקדמיה.

הישיבה הראשונה התקיימה בכ"ג בתשרי. בישיבה השנייה, שהתקיימה למחרת, בכ"ד בתשרי, הוחלט לבחור בנשיאי ועד הלשון טורטשינר וקלוזנר ובמזכירים איזנשטרט, בן-חיים ואיתן לוועד המכין את הקמת האקדמיה. טורטשינר נבחר ליושב ראש הוועד. עוד נקבע שבחנוכה תיקרא אספה כללית של ועד הלשון ולפניה תובא ההצעה להקמת אקדמיה במקום ועד הלשון. כמו כן הוחלט שבגוף הבוחר את חברי האקדמיה ייכללו שישה חברי ועד הלשון ונציגים של מוסדות אחרים. הוחלט שהאקדמיה תהיה מורכבת, "לפי שעה", מכ"ג חברים מארץ ישראל ולא יותר מחמישה חברים מחוץ לארץ. כמו כן נקבע שתוארם של חברי ועד הלשון שלא ייבחרו לאקדמיה יהיה "חבר יועץ".³²

עורך הדין ק' פריידנברג, היועץ המשפטי של ועד הלשון, הציע לראשי הוועד לסייע להם בקביעת התקנות של האקדמיה העתידה לקום. על כך השיבו לו ראשי הוועד שלפי שעה נעשות ההכנות בתחום המדע־הלשוני וטרם הגיעה העת להתכונן להקמת אקדמיה גם מהבחינה המשפטית.³³ פריידנברג השיב להם כי מעמדו המשפטי של ועד הלשון בעת הזאת "עלוב ביותר": הוא חברה אחת מני מאות החברות הרשומות במשרדי מושל המחוז הבריטי על פי החוק העות'מאני.³⁴

32. זיכרון דברים מהישיבות המשותפות של הוועדה לריאורגניזציה והוועד המרכזי, כ"ג-כ"ד בתשרי תש"ט, בסל"א, מכ"י 1086/803.

33. בן-חיים וטורטשינר לפריידנברג, א' במרחשוון תש"ט (3 בנובמבר 1948), ארכיון האקדמיה.

34. עו"ד ק' פריידנברג לוועד הלשון, 8 בנובמבר 1948, שם.

טורטשינר הביא את החלטות שני הוועדים לעיונם ולחוות דעתם של חברי הוועד בתל-אביב, באספה שהתקיימה ב"ד במרחשוון בבית ביאליק. החברים הסכימו עקרונית להחלטות, והויכוח נסב על פרטי הביצוע. טורטשינר הסביר כי הוחלט לבחור שישה חברים מוועד הלשון, משום שרמת האקדמיה מחייבת צמצום מספר חבריה וכדי להבטיח לוועד הלשון רוב בגוף הבוחר. הרב והמתרגם אהרן קמינקא הביע ספק אם טוב להקים אקדמיה התלויה בממשלה ודרש להקים אקדמיה כללית למדעי היהדות שתישען על העם בארץ ובתפוצות. דוד רמז גרס כי מן הראוי שתהיה "זיקה הדדית חופשית" בין האקדמיה ובין הממשלה.³⁵

לאחר אספת חברי ועד הלשון בתל-אביב כונסו חברי הוועד בירושלים לאשר את ההחלטות שהתקבלו. בכך נסללה הדרך לכינוסה של אספה חגיגית בתל-אביב בימים האחרונים של חג החנוכה, שבה תוכרוז הקמת האקדמיה. יוסף קלוזנר ושלמה דב גויטיין התנגדו להצעה לבחור כשלושים חברים לאקדמיה, משום כבודה ומעמדה, ואף שללו את המושג "חבר יועץ". טורטשינר השיב למתווכחים וציין כי ההצעות שהונחו לפנייהם הן תולדה של שיקול דעת ממושך ושל דיון עם שאר המוסדות. הוא תמך בהעמדת מספר החברים באקדמיה על עשרים ושלושה, שהרי יכללו בה מי שלא היו חברים בוועד הלשון, בתנאי שמדובר בחוקרים או ביוצרים מצטיינים בלשון. אשר לתואר "חבר יועץ", טורטשינר ביאר שמדובר בנוסחת פשרה, שכן האקדמיה היא היורשת של מייסדי ועד הלשון, ואי-אפשר לפסול חברים שנמנים עם הוועד. אשר לשאלה המשפטית, טורטשינר קבע כי ועד הלשון הוא למעשה אקדמיה, והשתתפותם של נציגי הממשלה וההסתדרות הציונית בגוף הבוחר מעידה שמכותה נובעת ממדינת ישראל ומיהודי התפוצות. האספה בירושלים אישרה את ההחלטות. קלוזנר, אחד משני נשיאי הוועד, נמנע משום שהוסיף להחזיק בדעתו שאין זה ראוי שהאקדמיה תמנה עשרים ושלושה חברים.³⁶

חודשים מספר לאחר האספה שיגר קלוזנר מכתב לטור-סיני (טורטשינר) בתשובה לפנייתו של טור-סיני אליו להציע מועמדים לבחירה לאקדמיה. קלוזנר חזר על עמדתו העקיבה וכתב: "אין אני רואה בתוכנו בני אדם בעלי רמה מדעית, שעסקו בשאלות הלשון ביחוד ושהם ראויים לתואר הרם 'אקדמאי', אלא מועטים שבמועטים. אם נוריד את התביעות שלנו ונפחית אותן הרבה, הייתי מציע את [...] יודעני, שאין כל אלה ממלאים את התביעות הרמות של אקדמאי [...] אפשר, צריך למעט בחברים, כהצעתי הראשונה."³⁷

35. זכרון דברים מאספת חברי ועד הלשון בתל-אביב, י"ד במרחשוון תש"ט, בסל"א מכ"י 1086/803.⁴

36. זכרון דברים מאספת חברי ועד הלשון בירושלים, ג' בכסלו תש"ט (5 בדצמבר 1948), שם.

37. קלוזנר לטור סיני, ערב ר"ח תמוז תש"ט, ארכיון האקדמיה.